

Elokuva- ja televisiotieteen opiskelua Sorbonne Nouvelles yliopistossa

Sorbonne Nouvelles (Paris III) yliopisto sijaitsee latalaiskorttelien kupeessa, ei kovinkaan kaukana vanhasta Sorbonnesta. Yliopisto ei ehkä ranskalaisen mittapuun mukaan ole suuri, mutta suomalaisen opiskelijan silmissä tuhansien opiskelijoiden kansoittama modernia arkkitehtuuria edustava rakennus vaikuttaa tavanomaisesta poikkeavalta. Elokuvatieteen ja audiovisuaalisen kulttuurin tutkimuksen laitoksella (*Unité de Formation et de Recherches Cinéma et Audiovisuel*) opiskelijoita on noin viisisataa. Opiskelijoiden runsaus johtuu siitä, että ranskalaisissa yliopistoissa ei ole pääsykokeita. Opetushenkilökuntaa ja tutkijoita laitoksella on viisitoista. Heidän lisäksi laitoksella on myös useita tuntiopettajia.

Opiskelu ranskalaisessa yliopistossa on suomalaisen yliopisto-opiskeluun verrattuna hyvin koulumaista. Opinnot etenevät tarkoin määrätyn ohjelman mukaan, jolloin maisterin tutkinto (*Maitrise*) on mahdollista suorittaa neljässä vuodessa. Opetus on jaettu kolmeen jaksoon, joista jokainen

kestää vähintään kaksi vuotta. Ensimmäisen jakson aikana suoritetaan yleisluontoinen perustutkinto D.E.U.G (*Diplôme d'Etudes Universitaires Générales*), joka sisältää elokuvan perusopinnot lisäksi taiteen- ja kulttuuritutkimukseen, viestintään, historiaan ja yhteiskuntaan liittyviä vapaavalintaisia sivuaineopintoja sekä yleisopintoja, muunmuassa kieliopintoja. Toinen jakso koostuu kahdesta vuodesta suoritettavasta tutkinnosta: *Licence*:sta, joka vastaa lähinnä Suomen humanististen tieteiden kandidaatin tutkintoa, sekä *Maitrise*-tutkinnosta. Näihin ei enää juurikaan sisälly sivuaineopintoja, vaan ne koostuvat elokuvan ja audiovisuaalisen kulttuurin tutkimukseen liittyvistä teoreettisista opinnoista. *Maitrise* sisältää Suomen pro gradu -työtä vastaavan tutkielman sekä kaksi *Licence*-tasolla hankittuja tietoja syventävää seminaaria vapaasti valittavista aiheista, joita voivat olla esimerkiksi elokuva kohtaa virtuaalisen (*le cinéma face au virtuel*) tai vaikkapa yritysten strategiat (*stratégies des*

entreprises). Kolmas jakso koostuu yksivuotisesta D.E.A. (*Diplôme d'Etudes Approfondies*) -tutkinnosta, joka vastaa Suomen lisensiatityötä, sekä tohtorintutkinnosta (*Doctorat*). D.E.A.:han sisältyy neljä seminaaria ja väitöskirjatyötä tukeva tutkielma, joka on samantyyppinen kuin *Maitrise*:ssa. Tohtorinväitöskirja, joka onkin sitten laajempi kokonaisuus, tulisi tehdä neljässä vuodessa, D.E.A. mukaanlukien. Opinnot siis todellakin etenevät nopeaa tahtia. Ainoastaan *Maitrise*:n ja *Doctorat*:n suorittamiseen voi tarvittaessa anoa yhden lisävuoden. Järjestelmästä lienee kuitenkin se hyöty, että opinnot eivät jää niin helposti roikkumaan kuin Suomessa - tosin ranskalaisessa yliopistossa ei tarvitse opiskella kovinkaan paljon sivuaineita. Tiukka opinto-ohjelma aiheuttaa myös sen, että ne opiskelijat, jotka eivät suoriudu jonkin vuoden opinnoista, putoavat armotta pois kyydistä. Elokuvatieteessä opiskelijoiden määrää kontrolloidaan lisäksi ensimmäisen ja kolmannen jakson alussa.

Elokuvan ja audiovisuaali-

sen kulttuurin opiskelu Sorbonne Nouvelleen yliopistossa on hyvin teoriapainotteista: opetuksen pääpaino kohdistuu ennen kaikkea teoriaan ja historiaan estetiikan, semiotiikan, taloustieteen ja sosiologian näkökulmista. Kokonaisuudessaan opetuksen ja laitoksella tehtävän tutkimuksen pääalueet ovat elokuvan estetiikka, historia, teorat ja analyysi, elokuvan ja audiovisuaalisten medioiden talous, hallinto ja oikeus sekä audiovisuaalisen viestinnän teorat ja ilmaisukieli. Tietyt *Licence*-tason kurssit tarjoavat myös käytännön opetusta eräillä erikoisaloilla: kriittikkipajoissa, käsikirjoittamisessa, videoelokuvan ohjauksessa ja leikkauksessa ja valokuvauksessa.

Itse opiskelin Erasmus-vaihdossa ollessani *Licence*-tasolla, joka on varsinainen elokuvaan, audiovisuaaliseen kulttuuriin ja niiden tutkimukseen syventävä opintokokonaisuus. Sen tarkoitus on antaa opiskelijalle valmiudet tarkastella elokuvaa ja audiovisuaalista viestintää niiden kaikilla osa-alueilla sekä valmiudet tehdä tieteellistä tutkimusta. *Licence* koostuu neljästä osa-alueesta, joista kustakin tulee suorittaa kaksi kurssia: elokuvan ja audiovisuaalisen viestinnän estetiikka ja teoria (*Esthétique et théorie du cinéma et de l'audiovisuel*); elokuvan ja audiovisuaalisen viestinnän historia (*Histoire du cinéma et de l'audiovisuel*); elokuvallisen kerronnan, plastisten sekä äänellisten muotojen analyysi ja käytäntö (*Analyse et pratique du récit cinématographique*,

des formes plastiques et sonores) sekä elokuvan ja audiovisuaalisen viestinnän sosiologia, talous ja oikeus (*Sociologie, économie et droit du cinéma et de l'audiovisuel*). Lisäksi opintojaksoon sisältyy yksi vapaasti valittava kurssi taiteen tai kulttuurintutkimuksesta, tai kieliopinnoista.

Kurssivalikoima on hyvin laaja, mutta suorittamani kurssit lienevät hyvä läpileikkaus siitä mitä elokuvan opiskelu Sorbonne Nouvellessa voi käytännössä olla. Kurssilla nimeltä 'elokuvantekijöiden teorioita' (*La théorie des cinéastes*) käsiteltiin ohjaajien, Eisensteinin Durasiiin, kehittämiä teoreettisia konstruktioita elokuvan olemuksesta ja merkityksestä. Tarkoituksena oli tutkia ohjaajien teorioiden ja käytännön suhdetta, verrata ohjaajien teorioita elokuvateoreetikojen näkemyksiin sekä tuoda esiin ohjaajien spontaanien teorioiden olemassaolo. Elokuvan analyysikurssilla 'väri ja sen kuvat' (*La couleur et ses images*) tarkasteltiin väriä ja sen ilmentymiä kuvallisen ilmaisun eri muodoissa suhteessa elokuvaan, pohdittiin kuvaa suhteessa elokuvaan sekä analysoitiin elokuvan visuaalista muotoa värien kautta, kiinnittäen huomio väriin elokuvan oleellisena ja merkityksellisenä elementtinä. Kurssi nimeltä 'amerikkalaisen elokuvan historiaa' (*Histoire du cinéma américain*) käsitteli aihetta sosiologisesta, teollisesta ja tyyllillisestä näkökulmasta. Käytiin läpi studio-systeemin toiminta, Hollywood-tyylin synty ja genret sekä tarkasteltiin amerikkalaisen

elokuvan suhdetta politiikkaan ja muihin massakulttuurin muotoihin. 'Tieteellisen elokuvan alkuaikojat' (*Les débuts du cinéma scientifique*) taas puolestaan sisälsi audiovisuaalisen teknologian kehityskulun läpikäymistä elokuvaa edeltäneistä ajoista aina 20- ja 30-lukujen propagandaelokuviin ja elokuvan toiminnan kartoittamista tieteen ja tutkimusmatkailun palveluksessa sen alkuaikoina. Kurssilla 'puhe elokuvassa' (*La parole au cinéma*) käsiteltiin puheen funktioita elokuvan kerronnassa. Sitä varten tarkasteltiin muunmuassa mykkäelokuvaa, elokuvan ja teatterin suhdetta puheen kannalta sekä, kuten kaikilla muillakin kursseilla, runsaasti käytännön esimerkkejä. 'Kerronnan teoriaa' (*Théorie du récit*)-kurssin painopiste oli narratologiassa, jota käsiteltiin erittäin perusteellisesti niin kirjallisuuden kuin elokuvankin näkökulmasta. 'Monimuotoinen katsoja' (*Le spectateur multiple*) taas tarkasteli katsojaa, sekä katsojateorioiden, että elokuvaan ja televisioon sisäänrakennettujen katsojaroolien kannalta. Kurssilla nimeltä 'mainoselokuva ja televisio' (*Le film publicitaire et la télévision*) käytiin läpi mainoksen rakennetta, toimintaa ja suhdetta televisioon yhtäläillä taloudelliselta ja laisäädännölliseltä kuin esteettiseltäkin kannalta.

Opiskelu Sorbonne Nouvelleen yliopistossa oli monella tapaa erilaista kuin Suomessa ja se oli myös erittäin mielenkiintoista ja tietenkin avartavaa. Kurssit ilahduttivat laaja-alaisuudellaan ja monipuolisuudellaan

laan. Kursseilla käsiteltiin kyllä myöskin aivan samoja asioita kuin Turun yliopistossa. Elokuvan ja audiovisuaalisen kulttuurin eri tutkimusalojen teorit ja historiahan kuuluvat kaikkien alan opiskelijoiden repertuaariin. Lisäksi tuli kuitenkin esiin monia uusia näkökulmia ja tutkimusaloja, joihin en Suomessa opiskellessani ollut törmännyt. Opetuksessa korostuikin se näkemys, että elokuvaa ei tule tutkia vain sen itsensä kannalta, vaan myös suhteutettuna muiden taiteen- ja tieteenalojen tutkimukseen. Opiskelu Ranskassa antoi paljon uusia ideoita ja virikkeitä myös opiskeluuni Suomessa. Oli erittäin innostavaa ja motivoivaa osallistua elokuvan ja audiovisuaalisen kulttuurin tutkimuksen kansainvälisesti tunnettujen suunnimien antamaan opetukseen. Erityisen mielenkiintoisia ja oman opiskeluni kannalta hedelmällisiä olivat Jacques Aumontin pitämät kurssit värien kuvista ja elokuvaohjaajien teorioista sekä André Gaudreaultin pitämä kerronnan teorian kurssi. Paitsi sisällöltään, elokuvatiiteen opiskelu Sorbonne Nouvellessa poikkeaa suomalaisesta myös käytännössä. Esimerkiksi kirjatenttejä ei tunneta lainkaan, vaan kaikki kurssit suoritetaan yleensä koko vuoden kestävinä luentokursseina; tasan kaksi tuntia viikossa kurssia kohden. Niiden suorittaminen taas tapahtuu joko loppuententillä, esseenä tai jatkuvan kontrollin (*contrôle continu*) kautta. Jos valitsee loppuententin, on vaarana tipahtaa seuraavan vuoden opiskeluista, koska uusinnan mahdollisuus on vain

kerran. Jatkuva kontrolli taas tarkoittaa käytännössä välikokeita loppuententin lisäksi, koti tehtäviä, esseitä tai kaikkien näiden yhdistelmää. Minkä tahansa suoritustavan, pelkkää loppuententtiä lukuunottamatta, valitseekin, niin voi olla varma, että töitä tulee riittämään vuoden mittaan. Aluksi sivuaineopintojen vähyys ja kirjatenttien puuttuminen antaa sellaisen kuvan, että ranskalainen opiskelija pääsee vähemmällä kuin suomalainen opiskelija. Mutta todellisuudessa esseeet ja pienimuotoiset tutkielmat lisäävät töiden määrää merkittävästi, eikä kirjojen lukeminen ja muun oheislukemiston tutkiminen jää vieraaksi. Onneksi yliopistolla on hyvä kirjasto, jonka kokoelmiin kuuluvat kattavan elokuva-alan kirjavalikoiman lisäksi, useimmat alan lehdet ja elokuvien videokirjasto. Elokuvia voi katsella videolta kirjaston katselupaikoilla tai sitten yliopiston elokuvakerhon näytännöissä auditoriossa. Elokuvakerho järjestää useita elokuvanäytäntöjä päivittäin viikon teeman tiimoilta. Yhdellä viikolla voi olla mahdollisuus katsoa Lumière-veljesten elokuvia ja seuraavalla vaikkapa kauhuelokuvien klassikoita. Elokuvaharrastus onkin yliopistolla vilkasta.

Jos jollakulla on käynyt mielessä lähteä opiskelemaan elokuvaa Sorbonne Nouvelleen yliopistoon, niin rohkaisen ryhtymään tuumasta toimeen. Moniin pikkuhankaluuksiin saa kuitenkin varautua. Ranskalaisen byrokratian koukerot ovat monasti suomalaiselle aivan käsittämättömiä: yhden asian

takia joutuu asioimaan viidessä toimistossa tai käymään lukemattomia puhelinkeskusteluja ihmisten kanssa, joille asian hoitaminen ei kuulemma kuulu, vaikka juuri edellinen puhelukumppani oli asiasta vuorevarma. Opiskelu ja asiointi vaativat myös kohtuullista ranskan kielen taitoa: on pystyttävä seuraamaan luentoja sekä lypsämään tietoja ranskalaisilta toimosihteereiltä, joiden ensimmäinen vastaus on tiukka ei mitä tahansa asiaa kysyttäessä. Samoin on kyettävä etsimään itselleen asunto, jonka luvattiin olevan valmiina, kun saavut, mutta jota ei sitten ollutkaan... Nämä ovat kuitenkin mitättömiä pikkuseikkoja verrattuna vaihto-opiskelun hauskuuteen ja hyödyllisyyteen. Matkalukemiseksi suosittelen Helena Peltäistön kirjaa *Ranskalaiset korot*.

Anni Joela